

HZN e glasilo

Broj 3/2014
Službeno glasilo Hrvatskoga zavoda za norme

Hrvatski zavod za norme
Croatian Standards Institute

PROGRAM RADA 2014 WORK PROGRAMME 2014

Small Business Standards (SBS) -
novo udruženje koje zastupa interese
malih i srednjih poduzeća
u sustavu europske normizacije

78. opća skupština IEC-a
u Tokiju

Norme na Svjetskom prvenstvu u nogometu
2014 FIFA World Cup Brazil™
ALL IN ONE RHYTHM™

HZN e-glasilo

Službeno glasilo Hrvatskog zavoda za norme sa stalnim dodatkom

Oglasnik za normativne dokumente

Godište: 6. 2014.

ISSN 1847-4217

URL: <http://www.hzn.hr>

Hrvatski zavod za norme

MB: 1957406

OIB: 76844168802

Izdavač:

**Sjedište: Ulica grada Vukovara 78,
10000 Zagreb**

Telefon: 01/610 60 95

Telefax: 01/610 93 21

**Glavni
urednik:**

Miran Škerl, ravnatelj HZN-a

**Pomoćnik
glavnog
urednika:**

Vladimir Jaram

**Tehnički
urednik:**

Vladimir Jaram

Uredništvo:

Ana Marija Boljanović, Melanija Grubić Sutara, Vlasta Gaćeša-Morić, Tea Havranek, Boro Jandrijević, Stanka Miljković, Nenad Nikolić, Vladimir Jaram, Miran Škerl

Lektura:

Ivana Canosa

Korektura:

Vladimir Jaram

**Grafička
obrada
naslovnice:**

Gaea studio d.o.o.

**Grafička
priprema:**

Gaea studio d.o.o.

Izlazi:

dvomjesečno

**Uredenje
zaključeno:**

2014-06-30

PROSLOV

Poštovani čitatelji!

Počeo je Svjetsko prvenstvo u nogometu u Brazilu. U ovome broju prigodno objavljujemo prilog o primjeni norma u svijetu nogometa. Nadamo se da će Vam prilog biti zanimljiv i koristan.

U ovome broju HZN e-glasila možete pročitati naše stalne priloge o aktivnostima HZN-a i tehničkih odbora HZN-a (HZN/TO) te obavijesti o članovima HZN-a. U ovome broju HZN e-glasila donosimo program rada HZN-a za 2014. godinu. Tu je i obavijesti o novim hrvatskim normativnim dokumentima na hrvatskome jeziku.

Tu su i izvještaji o 28. međunarodnom ELEKTROINŽENIERSKOM SIMPOZIJU EIS 2014 te sa 43. sastanku ECISS/COCOR-a u Bruxellesu.

U rubrici *Novosti iz međunarodnih i europskih normacijskih organizacija* u ovome broju donosimo kratke prikaze nekih od novosti iz rada europskih i međunarodnih organizacija za normizaciju.

U novostima iz IEC-a donosimo IEC-ov poziv na 78. opću skupštinu IEC-a u Tokiju, a iz ISO-a o nacrtu norme ISO 9001 koji je sada dostupan za javne komentare.

U novostima iz CEN-a i CENELEC-a donosimo informaciju o *Small Business Standards (SBS)* - novom udruženju koje zastupa interes malih i srednjih poduzeća u sustavu europske normizacije.

U novostima iz ETSI-ja donosimo informaciju o osnivanju tehničkog odbora za internetsku sigurnost, a iz Codex Allimentarius znanstveno mišljenje o procjeni rizika na okoliš u EU od puževa iz roda Pomacea

Ugodno čitanje!

V. Jaram
pomoćnik glavnoga urednika

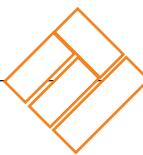
Opremu tekstova obavlja uredništvo.

Za sadržaj pojmenice potpisanih priloga odgovorni su njihovi autori. Oni ne iskazuju obvezno stav Hrvatskoga zavoda za norme.

Objavljeni prilozi u službenom glasilu Hrvatskog zavoda za norme autorski su zaštićeni. Iznimka su sadržaj, novosti iz HZN, novosti iz europskih i međunarodnih normirnih tijela i s normizacijom povezane aktivnosti koji se mogu objavljivati u drugim stručnim časopisima uz obveznu naznaku izvora i dostavljanje časopisa u kojem su objavljeni tako preuzeti prilozi. Za priloge iz rubrike Normizacija i Tehničko zakonodavstvo potrebno je zatražiti pisano odobrenje za njihovo objavljivanje od autora i od Hrvatskoga zavoda za norme.

Sadržaj 3/2014

Proslov	2
Norme na Svjetskom prvenstvu u nogometu (FIFA World Cup Brazil 2014)	4
Novosti iz HZN-a	
• Članovi HZN-a	8
• Program rada HZN.a za 2014. godinu	9
Novosti iz HZN/TO	
• Novi hrvatski normativni dokument (na hrvatskome jeziku)	12
Hrvatska jezična verzija norme HRN EN 15898:2012	12
Hrvatska jezična verzija norme HRN ISO 26000:2010	12
Seminari, skupovi, radionice u zemlji i inozemstvu	
Izvještaji	
• 28. međunarodni ELEKTROINŽENJERSKI SIMPOZIJ EIS 2014	14
• 43. sastanak ECIISS/COCOR-a u Bruxellesu	14
Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija	
IEC	
• 78. opća skupština IEC-a u Tokiju	15
ISO	
• Nacrt norme ISO 9001 dostupan za javne komentare	16
CEN i CENELEC	
• <i>Small Business Standards (SBS)</i> - novo udruženje koje zastupa interese malih i srednjih poduzeća u sustavu europske normizacije	17
ETSI	
• ETSI osnovao tehnički odbor za internetsku sigurnost	18
CODEX ALLIMENTARIUS	
• Znanstveno mišljenje o procjeni rizika na okoliš u EU od puževa iz roda <i>Pomacea</i>	19

Naslovnica: *Program rada HZN i novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija*
HNZ Oglasnik za normativne dokumente (A1-A85)

ISSN 1847-4217

Norme na Svjetskom prvenstvu u nogometu (FIFA World Cup Brazil 2014)

Europske i međunarodne norme osiguravaju sigurnost i jednake uvjete na terenu i na tribinama te da svi ostali funkcionalni i sigurnosni zahtjevi na ovogodišnjem najvećem sportskom događaju na svijetu budu na najvišoj razini.

Priredio: Vladimir Jaram

U Brazilu će se od 12. lipnja do 13. srpnja 2014. godine održati Svjetsko nogometno prvenstvo (2014 FIFA World Cup Brazil). Hrvatska igra u skupini s Brazilom, Kamerunom i Meksikom.

GROUP A	TEAMS
	BRAZIL
	CROATIA
	MEXICO
	CAMEROON

Kada počne prva utakmica između Hrvatske i Brazila na Svjetskom nogometnom prvenstvu, utakmica kojom se otvara prvenstvo, u São Paulu, Brazil, u četvrtak 12. lipnja (22:00 po CET), označit će to početak šestokoga i jakoga nogometnog turnira, a procjenjuje se da će preko dvije milijarde ljudi pratiti taj događaj.

Tijekom turnira milijuni nogometnih zanesenjaka pratit će svaki pokret svoje nacionalne vrste i njezinih igrača. I dok je potpuno neizvjesno koja će ekipa na kraju osvojiti turnir, ima stvari koje se ne mogu prepustiti slučaju ili sreći - sigurnost igrača i gledatelja, kao i pravednost samoga natjecanja. Međunarodne i europske norme osiguravaju jednakе i ravnopravne uvjeti za igru.

Osim toga, kako bi se osiguralo sigurno okruženje, udobnost i preglednost terena za gledatelje, izrađene su europske i međunarodne norme za mnoge aspekte nekog događanja, za arhitektonsko oblikovanje i norme za izvedbene zahtjeve, npr. za osvjetljenje i sjedala u sportskim objektima, stadionsku opremu, uređaje, instalacije i postrojenja, uključujući rasvjetu, vodonepropusnost sjedala, nagib tribine. Dodajmo tomu

Arena Corinthians (Arena de São Paulo), nogometni stadion na kojem će se odigrati utakmica između Hrvatske i Brazila

© FIFA.com

Dolazak hrvatske nogometne reprezentacije u Salvador/Brazil

još i norme koje jamče sigurnost evakuacije u slučaju požara i razrađene i normirane sigurnosne značajke za evakuaciju u slučaju požara. Podizanje standarda u Europi i svijetu pomoći će u osiguranju sigurnog i uzbudljivog turnira.

Europski odbor za normizaciju (CEN) izradio je niz europskih norma (EN) kako bi se osigurala zaštita sudionika (natjecatelja) i gledatelja na sportskim natjecanjima. Stručnjaci iz 30 nacionalnih članica CEN-a stvorili su norme za sigurnosne zahtjeve koji se odnose na nogometna vrata, upijanje vode na sportskom terenu za sportske arene, štitnike za nogometare.

One osiguravaju ujednačenu visoku razinu sigurnosti i kvalitete u svim državama.

Europske norme EN 12231 (HRN EN 12231:2003, *Površine sportskih terena – Određivanje zemljanog pokrova od prirodnog travnjaka*), EN 12232 (HRN EN 12232:2003, *Površine sportskih terena – Određivanje debljine zakorijenjenog sloja prirodnog travnjaka*) i EN 12233 (HRN EN 12233:2003, *Površine sportskih terena -- Određivanje visine trave prirodnog travnjaka*) su norme koje se odnose na "površine za sportske arene". One osiguravaju da su igrališta i uvjeti na njima visoke kvalitete te dodatno njihov status europskih norma (EN)

osigurava da tereni na kojim se igra u matičnim državama sportskih ekipa odgovaraju uvjetima i stanju stadiona na natjecanjima. Također su normirana nogometna vrata (gol) te štitnici za goljeničnu kost nogometaša, a sve kako bi se osiguralo da su i funkcionalni i sigurnosni zahtjevi na najvišoj razini. Čak je i udaljenost do koje se izvlači mreža iza nogometnih vrata (golova) normirana. I kao što veliki sportaši znaju: kad su ulozi tako visoki, ne želiš ništa prepustiti slučaju.

CEN-ov tehnički odbor CEN/TC 217, koji obuhvaća područje u kojem su i površine sportskih terena, i FIFA zajedno su radili na razvoju norma za to područje. Stručnjaci CEN-a su prikupili najbolje tehničko znanje za to područje, a FIFA je dala svoj doprinos na najvišoj medicinskoj i tehničkoj razini. Tom se suradnjom izbjegava ponavljanje rada te je ona od obostrane koristi za oba partnera.

Nogomet je više od sporta. U mnogim državama on je neka vrsta religije. Nacionalne nogometne lige privlače veliku pažnju, dok je pobeda u međunarodnoj utakmici prilika za nacionalno slavlje. Profesionalni nogomet je

Luka Modrić, vezni igrač, FC Real Madrid

također i biznis u kojemu se vrte i troše ogromni novci. Zato nema mjesta čuđenju da se, kao i u mnogim drugim granama biznisa, norme niza ISO 9000 upotrebljava za poboljšanje rezultata i poslovnoga procesa.

Neke su europska nacionalna normirana tijela objavila prikladne publikacije i tekstove prigodom Svjetskog prvenstva u nogometu kupa 2014., a mi vam predlažemo da pogledate NEN-ove (Netherlands Standardization Institute) internetske stranice i publikaciju World Cup 2014, The football standards. Za pristup tim stranicama, kliknite ovdje (<http://www.nen.nl/News/News/World-Cup-2014-the-football-standards-1.htm>).

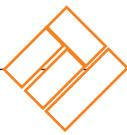

Mario Mandžukić, centarfor, FC Bayern Muenchen

**Turnir može
početi!
Idemo
Hrvatska!**

Neke norme za nogometna igrališta, stadione i opremu igrača		
Igralište/ oprema za igrače	Slika	Kratki opis
Trava (sportske površine)		Postoje norme za umjetnu travu, međutim nju nećemo vidjeti na brazilskim stadionima. Vrste trave na tim stadionima su <i>Bermuda celebration</i> ili <i>Ryegrass</i> . Nema zahtjeva za visinu trave, a mnogi stručnjaci smatraju da je poželjna visina 23 mm. Ispitna metoda za ispitivanje visine trave u europskoj normi HRN EN 12233:2003, <i>Površine sportskih terena – Određivanje visine trave prirodnog travnjaka</i> postavlja zahtjeve za određivanje točne visine trave.
Vrata i mreže za golove		Europska norma HRN EN 748:2013, <i>Oprema za sportska igrališta – Nogometni golovi – Funkcionalni i sigurnosni zahtjevi, metode ispitivanja</i> daje specifikacije za uzice za mrežu, veličinu oka mreže, stative i veličinu gola. Za mreže za golove minimalni promjer uzice je 2 mm, a maksimalna veličina oka mreže je 12 cm. Sama vrata su široka 7,32 m, a visoka 2,44 m
Osvjetljenje sportskog igrališta		Zahtjevi za osvjetljenje sportskog igrališta navedeni su u normi HRN EN 12193:2008, <i>Svetlo i rasvjeta – Rasvjeta sportskih objekata</i> . Ona uključuje, također, i zahtjeve za osvjetljenje za potrebe televizijskoga snimanja.
Održivi stadioni		Solarne ploče na krovovima stadiona (stadion u Belo Horizonteu) trebaju biti instalirane u skladu sa sigurnosnim normama (naprimjer, mogao bi izbiti požar zbog kratkog spoja). Još je jedna od inovacija krov stadiona u Salvadoru koji može prikupiti oko 698 000 litara kišnice za ponovnu uporabu. Postojeće norme za krovove osiguravaju dobru i sigurnu konstrukciju, dok je sve više norma za održive konstrukcije u razvoju.
Sjedala na tribinama stadiona		Razmaci među sjedalima u redovima su prema normi HRN EN 13200-4:2008, <i>Spectator facilities – Part 4: Seats – Product characteristics</i> barem 30 centimetara. Prema zahtjevima norme stadionska sjedalica treba podnijeti težinu od 2000 kg, duboka je minimalno 40 cm, a široka 50 cm.
Lopta (Brazuca)		Lopta Brazuca nadmašuje FIFINE standarde. Norma HRN EN 12235:2013, <i>Površine sportskih terena – Određivanje vertikalnog odboja lopte</i> propisuje zahtjeve i ispitne metode za loptu. Naprimjer, prilikom odskakivanja, ako padne s visine od 2 metra na betonsku površinu u odskoku treba dosegnuti visinu od 1,35 metra.
Odjeća igrača - dresovi, hlačice, dokoljenke		Igrač hrvatskog nacionalnog tima odjeva u prosjeku oko 18 plastičnih boca. Nacionalni timovi nose dresove koji se, isto kao i hlačice i - po prvi put - dokoljenke, izrađuju iz recikliranih plastičnih boca. To je primjer inovacije i korisnosti reciklaže. Međunarodna norma HRN EN ISO 3758:2012, <i>Tekstil – Označivanje njegu primjenom simbola</i> određuje zahtjeve za simbole koji se upotrebljavaju na etiketama tih odjevnih predmeta. Time se ne pružaju samo jasne informacije potrošačima, već su korisne za pravne rublje i kemijske čistionice.
Golmanske rukavice		Dobre golmanske rukavice ispunjavaju zahtjeve europske norme HRN EN 16027:2012, <i>Zaštitna odjeća – Rukavice sa zaštitnim učinkom za nogometne vratare</i> . Kao zanimljivost treba spomenuti da bi vratari trebali nositi rukavice nešto malo veće od veličine šake čime se osigurava povećana sposobnost odbijanja i hvatanja lopte.
Zaštita za goljeničnu kost		Kod startova nogometnika na loptu ili na igrača vrlo su opasni udarci u goljeničnu kost kad može doći i do ozbiljnije ozljede i prijeloma noge. Zaštita za goljeničnu kost nogometnika treba biti u skladu s normom HRN EN 13061:2010, <i>Zaštitna odjeća – Štitnici za goljenicu za nogometnika – Zahtjevi i ispitne metode</i> . Ako oni ispunjavaju zahtjeve te norme velika većina startova trebala bi završiti samo s masnicom.
Pivo u ruci		Bilo s prijateljima kod kuće, u kafiću ili na gradskom trgu utakmicu često gledamo s pivom u ruci. Pivo, samo po sebi, treba biti sigurno za piće. Osim uobičajenih sastojaka pivo sadrži i gljivične tvari i okratoksin A (OTA) tvar kojoj treba pristupiti s velikom pažnjom i koja je opasna za zdravlje. Dopusena količina okratoksinu A u vinu i pivu propisana je zakonom. Proizvođači piva mogu je izmjeriti prema ispitnoj metodi opisanoj u normi HRN EN 14133:2010, <i>Namirnice – Određivanje okratoksinu A u vinu i pivu – Metoda tekućinske kromatografije visokog učinka (HPLC) s čišćenjem na imunoafinitetnoj koloni</i> .

Novosti iz HZN-a

Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Objavljujemo popis redovitih i pridruženih članova HZN-a po vrstama pravnih odnosno fizičkih osoba za koje je Upravno vijeće donijelo odluku do kraja lipnja 2014. godine.

Vrsta članstva, vrsta pravne ili fizičke osobe	2014-02-20	2014-05-29
Članovi promatrači		
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	20	19
Fizičke osobe	0	0
Ukupno promatračkih članova	20	19
Redoviti članovi		
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	283	275
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – javne ustanove i slično	28	28
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – HGK, HOK, HUP	2	2
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovne komore ili udruge	4	4
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovna društva	19	19
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – škole	2	2
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – fakulteti	22	22
Fizičke osobe – pojedinci	41	42
Obrt – fizičke osobe	16	15
Tijela državne uprave	51	51
Ukupno redovnih članova	468	460
Ukupno članova HZN-a	488	479

Sjednica Upravnoga vijeća 2014-05-29

Vrsta članstva: REDOVITO ČLANSTVO

PRAVNA OSOBA KOJA OSTVARUJE DOBIT

1. KFK DESIGN d.o.o., Zagreb
2. SCHNEIDER ELECTRIC d.o.o., Zagreb

PRAVNA OSOBA KOJA NE OSTVARUJE DOBIT - STRUKOVNO DRUŠTVO

1. UDRUGA HRVATSKIH PUTNIČKIH AGENCIJA, Zagreb

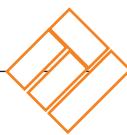
FIZIČKA OSOBA - POJEDINAC

1. Danko DOBRANOVIĆ, Zagreb
2. Dejan LONČARIĆ, Osijek
3. Mihaela ZAMOLO, Zagreb

ČLANOVI KOJI ODUSTAJU OD ČLANSTVA

1. NIMIUM d.o.o., Zagreb
2. SIMINIATI d.o.o., Rijeka
3. MARKET - PAK d.o.o., Zagreb
4. Zorislav Srb, Zabok
5. HOLOBIT d.o.o., Dubrovnik
6. Ivan Guštin, Pazin
7. PLANAR d.o.o., Samobor
8. BAUMIT CROATIA d.o.o., Zagreb
9. ZAVOD ZA ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ SIGURNOSTI d.d., Zagreb
10. DRÄGER MEDICAL CROATIA d.o.o., Zagreb
11. ZVIJEZDA d.d., Zagreb
12. MICRO - LINK d.o.o., Zagreb
13. Andrea Fajdetić, Zagreb
14. ŽELJEZNIČKO PROJEKTNO DRUŠTVO d.d., Zagreb

Program rada HZN-a za 2014. godinu

U skladu sa zahtjevima Uredbe 1025/2012 Europskoga parlamenta i Vijeća o europskoj normizaciji kojom se uređuje europski normizacijski sustav, svako europsko i nacionalno normizacijsko tijelo mora, barem jednom godišnje izraditi svoj program rada. Program rada mora sadržavati podatke o normama i drugim dokumentima koje europsko i nacionalno normizacijsko tijelo namjejava pripremiti ili mijenjati i dopunjavati, koje ono priprema ili mijenja i dopunjaje i koje je objavilo u prethodnom razdoblju, osim ako se radi o izravnom prihvaćanju europskih ili međunarodnih norma.

Izdavanje programa rada također je obveza koju nacionalna normirna tijela preuzimaju prihvaćanjem WTO TBT *Kodeksa dobre prakse za pripremu, usvajanje i primjenu norma*, a čije je prihvaćanje utvrđeno Sporazumom o tehničkim zaprekama trgovini Svjetske trgovinske organizacije (WTO). Podatke o nacionalnim normirnim tijelima koja su prihvatile *Kodeks dobre prakse*, ISO/IEC Information Centre objavljuje u publikaciji WTO TBT Standards Code Directory (www.standardsinfo.net). HZN je *Kodeks dobre prakse* prihvatio 2006. godine.

Hrvatski zavod za norme izdaje program rada u električkome obliku jednom godišnje, a objavljuje ga isključivo na internetskim stranicama HZN-a. On-line

pretraživanje programa rada dostupno je na internet-skim stranicama HZN-a:

<http://www.hzn.hr/default.aspx?id=253>.

HZN PROGRAM RADA 2014 sadrži popis svih izvornih normizacijskih projekata uvrštenih u rad na prijedlog pojedinih tehničkih odbora HZN-a u prethodnom razdoblju.

Za svaki normizacijski projekt u Programu rada navedeni su podaci:

- oznaka normizacijskog projekta
- naslov normizacijskog projekta na hrvatskome jeziku
- naslov normizacijskog projekta na engleskome jeziku
- oznaka faze razvoja hrvatskih normativnih dokumenata
- oznaka tehničkog odbora koji je odgovoran za pripremu i održavanje normizacijskog projekta
- oznaka načina pripreme normizacijskog projekta
- oznaka područja prema Međunarodnoj razredbi norma (ICS – International Classification for Standards)
- oznaka međunarodne norme povezane s normizacijskim projektom.

U Dodatku su navedene faze razvoja hrvatskih normativnih dokumenata i njihovi kodovi.

Kratice:

izv - izradba izvorne hrvatske norme

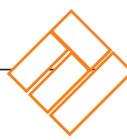
Oznaka norme Designation	Naslov HR Title HR	Naslov EN Title EN	Faza Stage	HZN/TO	Način Method	ICS	Veza s međunarodnim normama Ref. to international standards
noHRN 1132	Humanitarno razminiranje -- Ospoznajanje, obrazovanje, odgovornost i ovlasti	Humanitarian demining -- Competence, education, liability and authority	(30.70)	TO 523	izv		
noHRN 1133	Humanitarno razminiranje -- Obilježavanje minskih sumnjivih prostora (MSP) i radilišta	Humanitarian demining -- Marking of mine suspected area (MSA) and worksite	(30.70)	TO 523	izv		
noHRN 1134	Humanitarno razminiranje -- Izviđanje i redukcija minskih sumnjivih područja (MSP)	Humanitarian demining -- Survey and reduction of mine suspected area (MSA)	(30.70)	TO 523	izv		
noHRN 1143	Humanitarno razminiranje -- Medicinska podrška i evakuacija	Humanitarian demining -- Medical support and evacuation	(30.70)	TO 523	izv		
noHRN EN 13670:2010/NA	Izvedba betonskih konstrukcija -- Nacionalni dodatak	Execution of concrete structures -- National annex	(30.00)	TO 71	izv	91.010.30	
rpHRN 1135	Humanitarno razminiranje -- Izrada projektne dokumentacije	Humanitarian demining -- Elaboration of design documentation	(20.00)	TO 523	izv		
rpHRN 1136	Humanitarno razminiranje -- Organizacija radilišta i obavljanje poslova pretraživanja i razminiranja	Humanitarian demining -- Worksite organization and conducting of mine search and demining operations	(20.00)	TO 523	izv		
rpHRN 1137	Humanitarno razminiranje -- Uništavanje minsko-eksplozivnih sredstava (MES) i neeksplodiranih ubojnih sredstava (NUS)	Humanitarian demining -- Mine and unexploded ordnance (UXO) destruction	(20.00)	TO 523	izv		
rpHRN 1138	Humanitarno razminiranje -- Nadzor i kontrola kvalitete	Humanitarian demining -- Inspection and quality control	(20.00)	TO 523	izv		
rpHRN 1139	Humanitarno razminiranje -- Zahtjevi i ocjenjivanje sukladnosti za zaštitnu opremu, pribor i instrumente	Humanitarian demining -- Requirements and conformity assessment for protection equipment, accessories and instruments	(20.00)	TO 523	izv		
rpHRN 1140	Humanitarno razminiranje -- Sigurnost, zaštitne mјere i sustav veze	Humanitarian demining -- Safety, protection measures and communication system	(20.00)	TO 523	izv		
rpHRN 1141	Humanitarno razminiranje -- Zapisni, zaštitni podaci i izvješćivanje	Humanitarian demining -- Records, data protection and reporting	(20.00)	TO 523	izv		
rpHRN 1149		Methods of testing cement -- Determination of the water-soluble chromium (VI) content of cement	(20.00)	TO 74	izv		

Faze razvoja hrvatskih normativnih dokumenata

FAZE	PODFAZE							
	00 Registracija	20 Početak glavnog postupka	60 Završetak glavnog postupka	70 Lektoriranje	90 Odluka			
					92 Ponavljanje prethodne faze	93 Ponavljanje tekuće faze	98 Odustajanje	99 Prosljeđivanje
00 Faza prethodna	00.00 prijedlog za novi projekt primljen iPHRN	00.20 pokrenuto razmatranje prijedloga	00.60 zaključak o prijedlogu za novi projekt			00.93 prijedlog za novi projekt vraćen podnositelju na daljnju razradu	00.98 odustajanje od prijedloga	00.99 prijedlog za novi projekt prihvaćen
10 Faza prijedloga	10.00 registracija prijedloga projekta pHRN	10.20 glasovanje o prijedlogu	10.60 zaključak o prijedlogu		10.92 prijedlog vraćen podnositelju prijedloga na daljnju razradu		10.98 odustajanje od prijedloga	10.99 prijedlog prihvaćen
20 Faza pripreme	20.00 registracija projekta (projekt upisan u program rada) rPHRN	20.20 početak izrade radnog nacrtu nrHRN	20.60 zaključak o radnom nacrtu				20.98 odustajanje od projekta	20.99 nrHRN odobren za registraciju kao noHRN
30 Faza odbora	30.00 registracija nacrtu odbora noHRN	30.20 izrada/rasprrava o noHRN	30.60 prikupljene primjedbe na noHRN	30.70 lektoriranje	30.92 noHRN vraća se radnoj skupini		30.98 odustajanje od projekta	30.99 noHRN odobren za registraciju kao nHRN
40 Faza javne rasprave	40.00 registracija nacrtu hrvatske norme nHRN	40.20 javna rasprava o nHRN	40.60 prikupljene primjedbe na nHRN		40.92 nHRN vraća se u TO ili PO	40.93 odluka o novoj javnoj raspravi	40.98 odustajanje od projekta	40.99 nHRN odobren za registraciju kao nkHRN
50 Faza odobravanja	50.00 registracija konačnog nacrtu hrvatske norme nkHRN	50.20 javna rasprava o nkHRN	50.60 prikupljene primjedbe; potvrđen nkHRN		50.92 nkHRN vraća se u TO ili PO		50.98 odustajanje od projekta	50.99 nkHRN odobren za registraciju kao HRN
60 Faza preispitivanja	60.00 registracija hrvatske norme u tisku HRN		60.60 HRN dostupan					
90 Faza preispitivanja		90.20 periodično preispitivanje HRN	90.60 prikupljene primjedbe		90.92 prerada HRN	90.93 HRN potvrđena		90.99 prijedlog TO ili PO o povlačenju HRN
95 Faza povlačenja		95.20 glasovanje o povlačenju	95.60 prikupljeni glasovi		95.92 odluka o nepovlačenju HRN			95.99 povlačenje HRN

ipHRN	inicijalni prijedlog zaprimljen	noHRN	nacrt odbora hrvatske norme
pHRN	registracija prijedloga projekta za glasovanje	nHRN	nacrt hrvatske norme
rPHRN	registracija prijedloga u programu rada	nkHRN	konačni nacrt hrvatske norme
nrHRN	radni nacrt hrvatske norme	HRN	hrvatska norma

Novi hrvatski normativni dokumenti (na hrvatskome jeziku)

Norma HRN EN 15898:2012, *Očuvanje kulturnoga dobra – Glavni opći nazivi i definicije* (EN 15898:2011) odnedavno je dostupna i na hrvatskome jeziku.

Ova je hrvatska norma prijevod engleske verzije europske norme EN 15898:2011, *Conservation of cultural property – Main general terms and definitions*.

Ova je norma dio niza norma koje je razvio odbor CEN/TC 346, *Conservation of cultural property*. Ona sadrži nazive i njihove definicije za skup općih pojmoveva koji su u širokoj primjeni u području očuvanja materijalne kulturne baštine. Njezina je svrha pridonijeti boljem razumevanju i potaknuti suradnju nadležnih ili zainteresiranih za kulturnu baštinu. Potreba za takvim dogovorom i objašnjenjem naziva riječi u području očuvanja kulturne baštine radi izbjegavanja zabuna i osiguranja podudarnosti onoga što pojedinac podrazumijeva pod određenom riječi s onim što drugi razumije posljednjih godina postaje sve prepoznatljivijom. Definiranje nazivlja također će pridonijeti konzistentnoj uporabi riječi i pojmoveva u drugim CEN/TC 346 konzervatorskim normama koje definiraju isključivo ono nazivlje koje je specifično za svaku pojedinu normu.

Nazive koji su definirani u ovoj normi odabrali su stručnjaci koji rade s pokretnom i graditeljskom baštinom. Iako su i krajolici, parkovi i vrtovi također dio naše kulturne baštine koju je stvorio čovjek, terminologija u ovoj normi ne odnosi se u potpunosti na njih, a ni na arheološka nalazišta pod zemljom. Ovom terminologijom također nije obuhvaćeno očuvanje digitalne baštine, s obzirom da se njome bave unutar drugih okvira i odbora za normizaciju.

Ova europska norma definira glavne, opće nazive koji se upotrebljavaju u području zaštite kulturnih dobara, a posebno pažljivo definira nazive koji imaju široku uporabu ili široko značenje. Osim na hrvatskome jeziku, nazivi u normi dani su još i na engleskome, njemačkome i francuskome jeziku.

Hrvatski tekst norme HRN EN 15898:2012, *Očuvanje kulturnoga dobra – Glavni opći nazivi i definicije* (EN 15898:2011) pripremio je tehnički odbor HZN/TO 546, *Očuvanje kulturne baštine* Hrvatskoga zavoda za norme.

Cijena norme na hrvatskome jeziku iznosi 355 kuna, a u izvorniku na engleskom jeziku 260 kuna. Članovi HZN-a ostvaruju 20 posto popusta na navedene iznose.

Norma HRN ISO 26000:2010, *Smjernice o društvenoj odgovornosti* nova je norma objavljena na hrvatskome jeziku.

Hrvatski tekst norme HRN EN ISO 26000:2010, *Smjernice o društvenoj odgovornosti* pripremio je tehnički odbor 552, *Društvena odgovornost* Hrvatskoga zavoda za norme.

Međunarodnu normu ISO 26000, *Guidance on social responsibility* na engleskome jeziku Hrvatski zavod za norme prihvatio je još prije četiri godine, kada je objavljena na međunarodnoj razini.

Norma HRN ISO 26000:2010, *Smjernice o društvenoj odgovornosti* daje upute o osnovnim načelima društvene odgovornosti, prepoznavanju društvene odgovornosti i suradnji s dionicima, ključnim temama i pitanjima koji se odnose na društvenu odgovornost i načine integracije društveno odgovornog ponašanja u organizaciju.

Riječ je o međunarodnoj normi koja daje usklađene, na svjetskoj razini relevantne, smjernice za sve vrste organizacija privatnoga i javnoga sektora o poslovanju na društveno odgovoran način te kako pridonositi dobrobiti društva u cjelini.

Norma HRN ISO 26000 sadržava dobrovoljne smjernice, a ne zahtjeve, pa stoga nije namijenjena za certifikaciju poput norma HRN EN ISO 9001:2009 i HRN EN ISO 14001:2009.

Umjesto toga pomaže tvrtkama i organizacijama da utvrde što sve uključuje društvenu odgovornost te da načela djelovanja prevedu u učinkovite aktivnosti i primjere najbolje prakse na globalnoj razini.

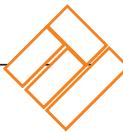
Norma HRN ISO 26000 objedinjuje međunarodno stručno znanje o društvenoj odgovornosti i u njezinu je izradi sudjelovalo 450 stručnjaka, aktivnih sudionika i 210 promatrača iz 99 zemalja članica ISO-a i 42 organizacija koje imaju status suradničkoga članstva.

Radna skupina ISO/WG SR bila je najveća i najpotpunija radna skupina s obzirom na zastupljenost interesnih skupina u odnosu na bilo koju drugu radnu skupinu osnovanu radi izrade neke ISO-ove norme.

Bilo je zastupljeno šest interesnih skupina: industrija, vlasta, radnici, potrošači, nevladine organizacije te usluge, logistika, istraživanje i druge. Među sudionicima je bila osigurana geografska ravnoteža i ravnoteža spolova.

Novosti iz HZN/TO

Norma je snažan alat za društvenu odgovornost koji će pomoći organizacijama da priđu s dobrih namjera na dobre postupke.

Iako neće svi dijelovi ove međunarodne norme biti od jednakog koristi svim vrstama organizacija, sve ključne teme bitne su za svaku organizaciju. Svaka ključna tema obuhvaća više pitanja i odgovornost je svake pojedine organizacije da vlastitim promišljanjem i razgovorom sa svojim dionicima utvrdi koja su pitanja za nju bitna i značajna te se njima treba baviti.

Norma HRN ISO 26000 namijenjena je kao pomoć organizacijama u doprinosu održivom razvoju. Cilj joj je da ih potakne da izidu iz okvira puke sukladnosti sa za-

konima, prepoznavajući da je sukladnost sa zakonima temeljna dužnost svake organizacije i bitan dio njezine društvene odgovornosti. Cilj joj je da promiče zajedničko shvaćanje u području društvene odgovornosti i da bude dopuna drugim dokumentima i inicijativama za društvenu odgovornost, a ne da ih zamjeni.

Međunarodna norma ISO 26000 jedan je od tri dokumenta koje je Europska komisija preporučila europskim poduzećima kao smjernicu za ispunjavanje načela društveno odgovornog poslovanja. Preporuka je sadržana u Komunikaciji o društveno odgovornom poslovanju (A renewed strategy 2011-2014 for Corporate Social Responsibility) Europske komisije iz listopada 2011. godine.

Tablica 1. – Kratak pregled norme ISO 26000

Naziv točke	Broj točke	Opis sadržaja točke
Područje primjene	Točka 1.	Određuje područje primjene ove međunarodne norme i utvrđuje određena ograničenja i iznimke.
Nazivi i definicije	Točka 2.	Utvrđuje i daje definiciju ključnih naziva koji su od temeljne važnosti za razumijevanje društvene odgovornosti i primjenu ove međunarodne norme.
Razumijevanje društvene odgovornosti	Točka 3.	Opisuje važne čimbenike i uvjete koji su utjecali na razvoj društvene odgovornosti i dalje utječu na njezinu prirodu i praksu. Također opisuje sam pojam društvene odgovornosti, što znači i kako se primjenjuje na organizacije. Točka uključuje upute za male i srednje organizacije o primjeni ove međunarodne norme.
Načela društvene odgovornosti	Točka 4.	Predstavlja i objašnjava načela društvene odgovornosti.
Prepoznavanje društvene odgovornosti i suradnja s dionicima	Točka 5.	Bavi se dvama postupcima društvene odgovornosti: postupak u kojemu organizacija prepozna svoju društvenu odgovornost i postupak u kojemu utvrđuje tko su njezini dionici i surađuje s njima. Daje upute o odnosu organizacije, njezinih dionika i društva, o prepoznavanju glavnih tema i pitanja društvene odgovornosti i o području utjecaja organizacije.
Upute o glavnim temama društvene odgovornosti	Točka 6.	Objašnjava glavne teme i pitanja povezana s društvenom odgovornošću (vidi tablicu 2.). Za svaku glavnu temu daju se informacije o njezinu opsegu, odnosu prema društvenoj odgovornosti, povezanim načelima i razmatranjima te povezanim radnjama i očekivanjima.
Upute o integraciji društvene odgovornosti u sve segmente organizacije	Točka 7.	Daje upute o praktičnom ostvarivanju društvene odgovornosti u organizaciji. To uključuje upute koje se odnose na sljedeće: razumijevanje društvene odgovornosti organizacije, integraciju društvene odgovornosti u sve segmente organizacije, komunikaciju povezanu s društvenom odgovornošću, poboljšanje vjerodostojnosti organizacije u pogledu društvene odgovornosti, procjenu napretka i poboljšanje uspješnosti te vrednovanje dobrotoljnih inicijativa za društvenu odgovornost.
Primjeri dobrotoljnih inicijativa i alata za društvenu odgovornost	Dodatak A	Daje nekonačan popis dobrotoljnih inicijativa i alata za društvenu odgovornost koji se bave aspektima jedne teme ili više tema ili integracijom društvene odgovornosti u sve segmente organizacije.
Skraćeni nazivi	Dodatak B	Sadržava skraćene nazive koji se upotrebljavaju u ovoj međunarodnoj normi.
Bibliografija		Uključuje upućivanja na mjerodavne međunarodne instrumente i ISO-ove norme na koje se upućuje u glavnom dijelu ove međunarodne norme kao na izvore materijale.

Izvor: HRN ISO 26000:2010

V. Ferenčak Brodarić

28. međunarodni ELEKTROINŽENJERSKI SIMPOZIJ EIS 2014 - Dani Josipa Lončara s izložbom elektrotehničkih proizvoda

Dana 5. svibnja 2014. godine, u Solarisu pokraj Šibenika održan je 28. međunarodni ELEKTROINŽENJERSKI SIMPOZIJ EIS 2014 - Dani Josipa Lončara s izložbom elektrotehničkih proizvoda. Simpozij je organiziralo Elektrotehničko društvo Zagreb, pod pokroviteljstvom Ministarstva gospodarstva RH i Hrvatskog inženjerskog saveza uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH te suradnju Hrvatskog zavoda za norme.

Kao predstavnik HZN, Branko Burazer pripremio je referat pod nazivom „*Budućnost mobilnih komunikacija i izazovi normizacije*“ koji je organizacijski odbor prihvatio i uvrstio u Zborniku radova. Na skupu je, u sklopu sekcije E5 TELEKOMUNIKACIJE, referat predstavljen.

U radu je naglasak stavljen na prikazivanje razvoja prve četiri generacije mobilnih komunikacija, s posebnim osvrtom na očekivanja i izazove koje će nam donijeti iduća 5. generacija mobilnih komunikacija.

Na europskoj je razini pokrenut najveći razvojno istraživački projekt HORIZON 2020, zatim projekt METIS za razvoj i normizaciju budućega globalnog sustava 5. generacije mobilnih komunikacija.

U okviru normizacijskih aktivnosti koje paralelno prate ovaj ubrzani tehnološki razvoj, donesena je Uredba 1025/2012 u kojoj se, između ostalog, od svih normizacijskih organizacija traži da skrate vrijeme potreбно za izradu europskih norma.

Europske su normizacijske organizacije CEN-CENELEC i ETSI osnovale zajedničku radnu skupinu koja ima zadatak da na europskoj razini osmisli, organizira i pomaže nacionalnim tijelima u procesu uvođenja normizacije u obrazovne kurikulume. Predstavnici HZN-a sudjeluju u dvije navedene aktivnosti iz čega proizlaze obveze aktivnijeg poticanja novih članova u izradi norma te sustavne pripreme za sudjelovanje u obrazovnom procesu u vezi normizacije unutar RH.

U okviru sekcije E1 NORME, KVALITETA I SIGURNOST, na simpoziju su, u ime HZN-a sudjelovali i kolege Vladimir Katanić, dipl. ing. s referatom i prezentacijom pod nazivom *Hrvatski zavod za norme - primjena norma kao potpora gospodarstvu*, te kolega mr.sc. Miljenko Đukić dipl. ing. s referatom *Norme kao potpora ekološkom dizajnu proizvoda povezanih s energijom*.

Kao posljedica duboke i višegodišnje ekonomske krize u kojoj se nalazi Hrvatska, na ovogodišnjem simpoziju EIS 2014. bilo je znatno manje sudionika u odnosu na ranije godine. Unatoč tomu, uvjeren sam da predstavnici HZN-a i ubuduće trebaju aktivno sudjelovati u organizaciji sa svojim referatima i prezentacijama povezanim s normizacijom, kako bi pomogli da se ovaj značajan godišnji skup elektroinženjera Hrvatske i drugih zemalja i dalje održava i unaprijeđi.

B. Burazer

43. sastanak ECIIS/COCOR-a u Bruxellesu

Prof. Mladen Franz sa Fakulteta strojarstva i brodogradnje u Zagrebu, u svojstvu člana tehničkog odbora HZN/TO 503, *Metalni materijali*, prisustvovao je 43. godišnjem sastanku ECIIS/COCOR-a u centru CEN/CENELEC-a u Bruxellesu, održanom 13. i 14. svibnja 2014. godine. Sastanku je prisustvovalo ukupno 20 predstavnika ECIIS-a (European Committee for Iron and Steel Standardization) u COCOR-u iz 11 zemalja:

Austrije, Belgije, Češke Republike, Finske, Francuske, Italije, Portugala, Španjolske, Švedske i Hrvatske.

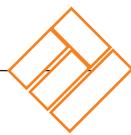
Sastanku su predsjedavali Eugenio Garcia Aller, iz Španjolske, u funkciji predsjednika i Alexandre Beltrao, iz Portugala, u funkciji tajnika. Na dnevnom redu je bilo 16 točaka. Poslije pozdrava predsjednika ECIIS/COCOR-a i predstavljanja novog tajnika, slijedila su izvješća o aktivnostima radnih grupa i tehničkih odbora u vremenu od prošlogodišnjeg sastanka. Posebno je velika rasprava bila o ugovoru CEN-a i Rosstandarta (ruske normirne organizacije) o sudjelovanju ruskih eksperata u radu tehničkih odbora ECIIS-a. Naime, sporazumom je predviđeno sudjelovanje po tri ruska eksperta i predvoditelja na sjednicama pojedinih odbora što je izazvalo protivljenje delegata iz Njemačke. Konačnu odluku o tome donosi predsjednik pojedinoga tehničkog odbora, a ne netko drugi. Također se predviđa sudjelovanje europskih eksperata u radu Rosstandarta.

Posebno je bila važna rasprava o novoj inačici europske nome EN ISO 6892, *Tensile testing (Vlačno ispitivanje)*, s obzirom da je uža specijalnost prof. Franza ispitivanje čeličnih materijala.

Sljedeći sastanak ECIIS/COCOR-a bit će 2015. godine u Madridu na koji je predsjednik Garcia Aller osobno pozvao prof. Franza.

M. Franz

78. opća skupština IEC-a u Tokiju

Poziv dobrodošlice

IEC upućuje poziv dobrodošlice na 78. opću skupštinu Međunarodnog elektrotehničkog povjerenstva (IEC) koja će se održati od 4. studenoga 2014. u Tokiju, Japan.

IEC poziva više od 50 tehničkih odbora i pododbora uključujući 150 radnih skupina (WGs/PTs/MTs) te se nada da će stručnjaci i članovi uprave iz cijelog svijeta uspješno razmijeniti svoje stavove i poglede, raspravljati o problemima i uživati u produktivnim i zabavnim sastancima. IEC priprema, također, i mnoge posjete za sudionike kako bi vidjeli izuzetne projekte u stvarnosti i proširili svoje znanje.

Kao mjesto događanja izabrana je moderna građevina *Tokyo International Forum (TIF)*. TIF je smješten vrlo blizu dviju željezničkih stanica i službenoga hotela (*Imperial Hotel*).

Kao što je poznato, Tokio je čoven po svojoj kombinaciji suvremenoga i tradicionalnoga: možete uživati istovremeno u visokim građevinama kao što je *Tokyo Sky Tree* i tradicionalnim japanskim hramovima kao što je *SENSO-JI*. IEC priprema i kulturološke ture posvećene umijeću odijevanja japanske tradicionalne nošnje (kimono). Naravno, dobrodošli su i gosti u pratinji.

Ima također i mnogo privlačnih mjesta u blizini TIF-a: Imperial Palace, Hibiya Park, Ginza (šoping četvrt), Akihabara (elektronička četvrt), restorana sa svjetskom kuhinjom (uključujući WASHOKU) te mnogo mjesta za opuštanje. IEC se nuda da će najprije uživati u raspravi na sastanku, a onda u onome što pruža grad Tokio. Studeni je najbolje vrijeme za Tokio s dražesno obojenim jesenjim lišćem i mirnim vremenom.

IEC se zaista veseli susretu u Tokiju.

O domaćinu

Japanski odbor za industrijsku normizaciju (The Japanese Industrial Standards Committee - JISC), koji djeluje kao IEC-ov japanski nacionalni odbor, ponosni je domaćin IEC-ove opće skupštine 2014., a koja je zadnji put održana u Japanu 1999. godine.

Japanski nacionalni odbor IEC-a ima 24 tajništva IEC-ovih tehničkih odbora i sudjeluje u radu gotovo svih IEC-ovih tehničkih odbora i pododbora. Japanski odbor za industrijsku normizaciju (JISK) se sastoji od mnogo nacionalnih odbora i igra središnju ulogu u normizacijskim aktivnostima u Japanu.

JISK-ovi zadaci su : donošenje i održavanje japanskih industrijskih norma (JIS), upravljanje akreditacijom i certifikacijom, sudjelovanje u i doprinos međunarodnim normizacijskim aktivnostima te razvoj mjernih norma i tehničke infrastrukture za normizaciju.

(Izvor: <http://www.iec2014.org/>, preveo: V. Jaram)

Nacrt norme ISO 9001 dostupan za javne komentare

Jedna je od svjetski najpopularnih norma za upravljanje kvalitetom revidirana, a trenutni je nacrt dostupan u prodaji.

ISO 9001 - Sustavi upravljanja kvalitetom, jedna od ISO-ovih norma koja se najviše upotrebljava dostupna je sada kao nacrt međunarodne norme (Draft International Standard - DIS), a to je ključni događaj u procesu njezina revidiranja.

Kao i sve druge ISO-ove norme, norma ISO 9001 revidira se svakih pet godina, a u cilju osiguranja njezine relevantnosti i suvremenosti. U ovoj fazi sve zainteresirane strane mogu dati komentare koji će se razmotriti prije izdavanja konačnog nacrta (final draft) norme krajem 2015. godine.

Uz to, nacrt norme se može kupiti, što kompanijama omogućuje dostupnost nove norme prije njezina objavljanja.

Glavne promjene u novome nacrtu odnose se na njezin format i veći naglasak na važnosti rizika. To uključuje sljedeće:

- istu višerazinsku strukturu kojim se koriste druge norme za sustave upravljanja, što će pomoći kompanijama koje implementiraju više od jedne norme

- identifikaciju rizika i kontrole rizika kao zahtjeva koji su ugrađeni u normu
- upućivanje uprave u zauzimanje aktivnije uloge s obzirom na politiku kvalitete i poslovne potrebe
- niz promjena u terminologiji.

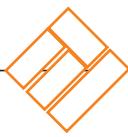
Organizacijama certificiranim prema trenutnoj normi, ISO 9001:2008 dat će se trogodišnje prijelazno razdoblje, nakon izdavanja nove verzije norme, za promjene u skladu s njom.

Više informacija o tome kako ISO izrađuje i revidira norme vidite na ISO-ovim mrežnim stranicama: http://www.iso.org/iso/home/standards_development/resources-for-technical-work/support-for-developing-standards.htm

HZN (<http://www.hzn.hr/>)

(Izvor: Clare Naden, 16. svibnja 2014. na http://www.iso.org/iso/home/news_index/news_archive/news.htm?refid=Ref1850), preveo: V. Jaram)

Small Business Standards (SBS) - novo udruženje koje zastupa interese malih i srednjih poduzeća u sustavu europske normizacije

Small Business standards (SBS) novo je udruženje koje predstavlja interese europskih malih i srednjih poduzeća u europskom i međunarodnom sustavu normizacije. SBS je prepoznat i priznat od strane CEN-a i CENELEC-a kao partnerska organizacija te kao takva može imenovati stručnjake za rad u tehničkim odborima.

Milijuni poslovnih subjekta upotrebljavaju svakodnevno europske norme, a većina njih su mala i srednje velika poduzeća s manje od 250 zaposlenika. Mnoga od tih poduzeća aktivno pridonose razvoju europskih i međunarodnih norma, naprimjer sudjelovanjem u radu nacionalnih zrcalnih odbora, koji daju komentare i prijedloge tehničkim odborima CEN-a i CENELEC-a (na europskoj razini) te ISO-a i IEC-a (na međunarodnoj razini).

Europska unija prepoznaла potrebu za poticanjem sudjelovanja MSP-a u procesu razvoja norma. U Uredbi Europske unije o europskoj normizaciji (1025/2012) navodi se da su "Europske norme od temeljnog interesa za konkurentnost MSP-a" i podvlači potrebu za nekim oblikom udruženja koje će osigurati "odgovarajuću zastupljenost i sudjelovanje MSP-a u europskom normizacijskom procesu".

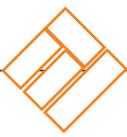
Udruženje *Small Business Standards (SBS)* ustanovljeno je prošle godine od strane konzorcija koji je osnovao UEAPME (European Association of Crafts and SMEs) i EBC (European Builders Confederation). Ono je preuzeo ulogu koju je ranije imao NORMAPME koji više nije operativan. Članovi SBS-a su različita nacionalna i europska (sektorska i profesionalna) udruženja koja predstavljaju MSP. Tajništvo SBS-a je kod UEAPME-a. Predsjednica UEAPME-a, Gunilla Almgren, također je i predsjednica SBS-a. Prema gđi Almgren, "SBS će predstavljati MSP u normizacijskom sustavu u kojemu će oni razvijati svoje znanje o normama, gdje će se razmatrati njihove potrebe i gdje će svratiti pažnju stvaratelja norma i donositelja odluka."

Gunilla Almgren, predsjednica SBS-a

SBS će igrati važnu ulogu u smislu podizanja znanja o vrijednostima norma za MSP i informiraju svojih članova o tekućim i nadolazećim normizacijskim aktivnostima na europskoj razini. SBS je službeno prihvaćen kao partnerska organizacija CEN-a i CENELEC-a, a nekoliko stručnjaka je izabrano za zastupanje interesa MSP-a u različitim tehničkim odborima gdje oni trebaju osigurati da europske norme zadovolje potrebe MSP-a.

(Izvor: CONNECT – CEN-CENELEC Newsletter Issue 15 – March 2014, preveo: V. Jaram)

ETSI osnovao tehnički odbor za internetsku sigurnost

ETSI, kao vodeće normacijska organizacija u području ICT-a (Informacijsko komunikacijske tehnologije), osnovao je novi tehnički odbor TC CYBER (Cybersecurity) sa zadatkom da odgovori na sve veće zahtjeve za normama iz tog područja. Cilj je kreirati snažne, interoperabilne i transparentne norme koje će pomoći stvaranju sigurnoga digitalnog tržišta.

Korištenje internetom za potrebe digitalnog poslovanja u privatnom i javnom sektoru te za međusobnu komunikaciju, kroz sve veći broj javnih mreža i servisa, postaje dominantan oblik današnjeg života, rada i rekreativne. Sve više postajemo ovisni o umreženim digitalnim sustavima. Budući da razvoj svijesti čovjeka ne prati dinamiku tehnološkog razvoja, suočeni smo s povećanim rizikom od zloupotrebe interneta. Tradicionalne IT sigurnosne prijetnje su se proširile na društvene mreže, komunikacije u oblaku, nove mobilne uređaje...

Sigurne mreže i usluge su važne za jačanje europskoga unutarnjeg tržišta kao i za zaštitu građana, njihovih podataka te za potpuno aktiviranje poslovnih potencijala koji se nalaze u rastućoj komunikaciji među objektima (Internet of Things).

Tehnički odbor CYBER će usko surađivati s relevantnim dionicima unutar i izvan ETSI-ja kako bi prikupili i specificirali zahtjeve te na taj način razvili odgovarajuće norme koje će poboljšati privatnost i sigurnost organizacija i građana širom Europe.

TC CYBER će predstavljati ETSI-jevo ekspertno središte za internetsku sigurnost.

Prioritetni je zadatak razvijati norme iz sljedećih područja:

- internetska sigurnost (cybersecurity)
- sigurnost infrastrukture, uređaja, servisa i protokola
- sigurnosno savjetovanje, izrada uputstava, definiranje operativnih zahtjeva za korisnike, proizvođače te mrežne i infrastrukturne operatore
- sigurnosni alati i tehnike
- kreiranje sigurnosnih specifikacija i usklađivanje s radom drugih ETSI-jevih odbora

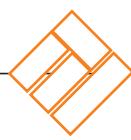

ETSI je i do sada imao vodeću ulogu u normizaciji sigurnosnih elemenata u ICT-u. Sigurnost je sastavni dio svih ETSI-jevih normacijskih sustava. ETSI je kreirao metodu prijetnje, ranjivosti i analize rizika (TVRA - Threat, Vulnerability and Risk Analysis) za primjenu od strane tehničkih odbora. Grupa stručnjaka za sigurnosne algoritme (SAGE- Security Algorithms Group of Experts) razvila je algoritme za sigurnost i kodiranje koji se primjenjuju u ETSI-jevim normacijskim tehnologijama.

Tehnički odbor za inteligentne kartice (SCP – Smart Card Platform) razvio je norme koje se primjenjuju za sigurnosnu zaštitu mobilnih komunikacija i mreža koje upotrebljavaju SIM (Subscriber Identity Module) kartice. Već se prijavilo više od 100 organizacija, članica ETSI-ja, za sudjelovanje u radu ovog novoga tehničkog odbora. Prvi sastanak tehničkog odbora CYBER najavljen je za kraj svibnja 2014. godine.

B. Burazer

Znanstveno mišljenje o procjeni rizika na okoliš u EU od puževa iz roda Pomacea

Puževi iz roda *Pomacea*, *Pomacea maculata* i *Pomacea canaliculata* (Apple snails), pripadaju u najveće slatkovodne puževe. Jedu golemu količinu riže i mogu uništiti floru i faunu prirodnih močvara. Potječu iz Južne Amerike otkud su 1980-tih uvezeni u Taiwan kao mogući izvor hrane. Međutim, brzo su postali štetočine proširivši se u Tajland, Kambodžu, Kinu, Filipine i Japan. Rižina polja u delti rijeke Ebro u Španjolskoj napali su 2010. godine. Do te godine nisu bili prisutni u Europi. Invazija puževa i dalje se širi deltom rijeke Ebro unatoč kontroli i mjerama iskorjenjivanja u riži. Invazija puževa može također ugroziti funkciju ekosustava napadnutih močvara kao što je dobava kvalitetne svježe vode i regulacija štetočina i bolesti.

Puževi *Pomacea maculata* i *Pomacea canaliculata* postali su ozbiljna prijetnja vlažnim i močvarnim područjima južne Europe.

Puževi se prirodno šire rijekama i kanalima u kojima gmižu, plove ili ih nose struje. Također i poplave pridonose širenju ovih puževa. Mogu se zakačiti i na druge životinje kao što su ptice, goveda ili konji. Prenose se i kultivacijom, transportom, sadnicama riže, akvakultrom, brodicama i drugim sredstvima za transport i navodnjavanje.

Najugroženija su područja Europe ona u kojima se proizvodi riža te većina močvarnih područja južne Europe i Balkana do Dunava.

Kad se puževi nastane u rijeke i močvare, posljedice mogu biti ozbiljne. Zbog njihove proždrljivosti, postoji veliki rizik za bioraznolikost, posebno za preživljavanje ugroženih vrsta kao što su rijetke biljke, ribe, vodozemci i ptice. Ugrožene su i usluge ekosustava kao što je dostupnost svježe vode dobre kvalitete.

Puževi proždiru makrofite. Makrofiti su vodene biljke koje igraju ključnu ulogu u ciklusu hranidbe djelujući kao prirodni *biofiltari* koji osiguravaju minimalnu kvalitetu vode u slatkovodnom ekosustavu. To čine ograničavanjem rasta fitoplanktona čime sprječavaju razvoj toksičnih alga. Makrofiti također igraju važnu ulogu u apsorbiranju dušika, fosfora i teških metala i održavanju pH ravnoteže vode.

EFSA je provela analizu rizika prema svom dokumentu *Guidance on the Environmental Risk Assessment*

Pomacea maculata (Izvor: http://en.wikipedia.org/wiki/Pomacea_maculata)

(ERA) of Plant pests, koji je usmjeren na moguće rizike za bioraznolikost i usluge ekosustava. Osnovan je Panel za zdravlje biljaka koji je proveo dvije procjene, kratkoročnu (5 godina) i dugoročnu (30 godina).

Zaključci Panela s obzirom na bioraznolikost su sljedeći:

- za genetsku raznolikost i raznolikost autohtonih vrsta rizik je vrlo velik, i kratkoročno i dugoročno
- za izvorna staništa rizik je velik kratkoročno, a vrlo velik dugoročno
- za ugrožene vrste i staništa visoke vrijednosti očuvanja, rizik je velik i kratkoročno i dugoročno
- ukupni rizik za bioraznolikost kratkoročno je velik, a vrlo velik dugoročno.

Zaključci Panela s obzirom na usluge ekosustava su sljedeće:

- rizik za genetske resurse, regulaciju klime, regulaciju štetočina, regulaciju bolesti i opršavanje je umjeren i kratkoročno i dugoročno
- rizik za hranu je umjeren kratkoročno, a vrlo velik dugoročno
- rizik za regulaciju vode i eroziju je vrlo velik i kratkoročno i dugoročno
- rizik za slatku vodu je velik i kratkoročno i dugoročno
- rizik za ciklus hranidbe, fotosintezu, primarnu proizvodnju i makrofite je velik i kratkoročno i dugoročno
- ukupni rizik za usluge ekosustava je vrlo velik kratkoročno i dugoročno.

U nekim je slučajevima dugoročna prijetnja niža od kratkoročne jer se očekuje da će se s vremenom pojaviti makrofiti neukusni puževima *Pomacea* kao i prirodni grabežljivci tih puževa.

(Prema članku u EFSA News Story od 30. travnja 2014. *Apple snails poses a serious threat to south European wetlands*, pripremila: T. Havranek)